

Бидик А.Г.

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
*Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету,
м. Чортків, Україна*

ЩОДО ПРОДОВЖЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Одним із важливих питань, які потребують ґрунтовного дослідження є необхідність продовження реформування вітчизняної системи пенсійного забезпечення, перший етап якого відбувся у жовтні 2017 року.

Уряд, науковці, експерти, роботодавці, учасники фінансового ринку, профспілки, громадськість достатньо тривалий період часу обговорюють питання, пов'язані з пенсійною реформою, її позитивними та негативними наслідками як для держави, так і для громадян. Україна є однією із останніх постсоціалістичних країн, яка за роки свого незалежного існування так і не спромоглась провести кардинальне реформування пенсійної системи, створити диверсифіковані джерела формування для пенсійних виплат, впровадити в дію накопичувальну складову системи пенсійного забезпечення.

Ефективна пенсійна система має забезпечити стійке, надійне та достатнє пенсійне забезпечення громадян похилого віку та скорочення серед них бідності. У зв'язку з цим 3 жовтня 2017 року у Верховній Раді був ухвалений законопроект № 6614 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» [1], 8 жовтня 2017 року він був підписаний Президентом України Петром Порошенко. Це стало початком нового етапу розвитку вітчизняної пенсійної системи – пенсійна реформа уряду В.Гройсмана вступила у дію з 11 жовтня 2017 року. Головними цілями проведених змін у

пенсійному законодавстві було визначено вирішення фіскальних проблем Пенсійного фонду, зменшення та остаточна ліквідація його катастрофічного дефіциту, забезпечення бездефіцитності до 2027 року завдяки збільшенню тривалості страхового стажу та мінімального розміру страхових внесків із легальної заробітної плати, збереження можливості солідарного пенсійного забезпечення та продовження існування системи державного соціального пенсійного страхування, у зв'язку з цим – формування достатньої фінансової бази для виплати пенсій, відновлення соціальної справедливості у пенсійному забезпеченні відповідно до трудового стажу і рівня заробітної плати, скасування оподаткування пенсій, стабілізація національної економіки тощо.

Більшістю аналітиків та експертів було надано позитивну оцінку розробленого урядом проекту змін у сфері пенсійного законодавства, перш за все, позитивною ознакою є сам початок проведення змін у системі пенсійного забезпечення. Разом з тим, запропоновані урядом новації були піддані критиці зі сторони різних опонентів, більшість з яких прийшли до висновку, що хоча і модифіковано окремі кількісні параметри солідарного рівня пенсійної системи, проте її очікуваного ґрунтовного реформування так і не відбулося. Переважна частина нововведень у пенсійній сфері стосується збалансування бюджету Пенсійного фонду та остаточне подолання його дефіциту до 2024 року. Для цього було вжито заходів, більшість з яких роками пропонувалися дослідниками та науковцями.

Реалізація запропонованої українським урядом Пенсійної реформи мала призвести до ґрунтовних змін у функціонуванні солідарного рівня пенсійної системи та стати початком запровадження механізму створення накопичувальних страхових пенсій. Можемо стверджувати, що об'єктом реформування виступила базова частина системи пенсійного забезпечення – її перший рівень – солідарна система, яка на момент проведення свого реформування вже була неспроможна виконувати покладені на неї функції на прийнятному рівні. Актуальним питанням як для українського суспільства, так і для вітчизняних органів виконавчої влади продовжує залишатись

необхідність впровадження у дію довгоочікуваної накопичувальної пенсійної системи.

Вагомими причинами, що заважали дотепер провести глибоке пенсійне реформування, ввести в дію другий та удосконалити функціонування третього рівнів пенсійної системи є наявність хронічного кризового стану національної економіки, низький рівень легальної зайнятості населення та продуктивності праці, недостатній рівень доходів та якості життя більшої частини працюючого населення, який не дозволяє громадянам приймати участь у сплаті внесків до недержавних пенсійних фондів у зв'язку з необхідністю вирішення життєво важливих поточних проблем, високі показники інфляції, постійний дефіцит Пенсійного фонду, недостатня розвиненість вітчизняного фінансового ринку, невизначеність його майбутнього стану та напрямів розвитку в умовах наявних інфляційних процесів, відсутність механізму захисту та гарантування накопичених коштів на персональних пенсійних рахунках, високий рівень недовіри населення до діяльності фінансової інфраструктури, недостатня обізнаність громадян із базовими основами функціонування системи добровільного пенсійного страхування, негативне ставлення громадян до неї, низький рівень соціальної та економічної зацікавленості та слабкої вмотивованості працівників та роботодавців до участі у накопичувальній складовій пенсійної системи, відсутність грамотної стимулятивної політики щодо участі населення та суб'єктів підприємництва у накопичувальному рівні, недосконала державна політика щодо підтримання стабільності національної грошової одиниці тощо.

Практикою економічно розвинених країн доведений факт неможливості достойного пенсійного забезпечення громадян лише завдяки функціонуванню солідарного рівня пенсійної системи. Необхідність впровадження другого, обов'язкового накопичувального рівня пенсійної системи ні в кого не викликає сумнівів. У випадку ефективного функціонування трирівневої системи пенсійного забезпечення особа пенсійного віку зможе отримувати пенсію з

трьох різних джерел, якщо вона приймала активну участь у формуванні кожного з них.

Умов та строки введення в дію механізму обов'язкового накопичувального рівня пенсійного страхування залишаються дискусійними. Крім того, неодноразово було зазначено, що докорінне вирішення проблем системи пенсійного забезпечення та підвищення рівня життя українських пенсіонерів знаходиться поза межами пенсійної системи. Завдання проведення пенсійної реформи також виходять за межі функціонування пенсійної системи та соціальної сфери, вони тісно переплетені з макроекономічними показниками розвитку країни, особливо в порівнянні з економіками інших країн, суспільними настроями та тенденціями, політичними процесами. Повноцінна пенсійна реформа не може проводитись відірвано від оздоровлення та реформування інших важливих сфер суспільного життя – сфери охорони здоров'я, соціальної, оборонної, політичної, податкової, фінансово-економічної тощо.

Будемо сподіватись, що здійснені зміни у функціонуванні державної системи обов'язкового пенсійного страхування і справді є лише першими кроками пенсійного реформування, якими український уряд не обмежиться та продовжить пошук і реалізацію подальших дієвих заходів у напрямі покращення рівня життя українських теперішніх і майбутніх пенсіонерів, гарантування їх достойного матеріального забезпечення.

Література

1. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 № 2148-VIII
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>

2. Офіційний сайт Кабінету міністрів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Коваль О. П. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: аналіт. доп. / О. П. Коваль; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 112 с.